

Urad predsednika vlade RS
Alenka Bratušek, predsednica
Gregorčičeva 20
1000 Ljubljana

Ljubljana, 21. marec 2013

Spoštovana gospa Bratušek,

iskrene čestitke ob potrditvi nove vlade Republike Slovenije in vaši izvolitvi za predsednico. Prepričani smo, da boste s svojimi bogatimi izkušnjami uspešno opravljali tudi novo pomembno vlogo na vaši poti ter si še naprej prizadevali za miren dialog, strpnost in sodelovanje. Odgovoren mandat, ki vam je bil zaupan, vam bo omogočil predstavljanje interesov državljanek, državljanov Slovenije in kot predsednica vlade Republike Slovenije boste vplivali ter odločali glede pomembnih tem, med drugim tudi glede pravic šibkejših družbenih skupin.

Ob tej priložnosti vas v skladu s poslanstvom UNICEF-a pozivamo, da se javno zavezete k spoštovanju in spodbujanju uveljavljanja pravic otrok ter najvišje na dnevni red vašega programa vključite usmeritve in dejavnosti glede položaja otrok v družbi. Želimo si, da bi teže svoje besede uporabili v prid politik, ki v ospredje postavljajo dobrobit otrok ter se zavzemali za enakopravnost otrok, ki se spopadajo s težkimi življenjskimi razmerami ali pripadajo odrinjenim skupinam.

Spodbujamo vas, da bi se zavzemali za:

1. Implementacijo Konvencije o otrokovih pravicah v polni meri

Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah, ki zavezuje tudi Slovenijo, je ob sprejetju v svet poslala pomembno sporočilo, *da so otroci osebnosti z vsemi pravicami človeka, ki pa potrebujejo posebno skrb in zaščito*. V Sloveniji se lahko pohvalimo z zadovoljivim odnosom do otrok. Še vedno pa imamo otroke in tudi skupine, ki ne morejo polno uživati pravic, čeprav so zapisane v konvenciji. Naša dolžnost je, da za izboljšanje njihovega položaja storimo največ.

- V Sloveniji se jasno kaže vztrajanje na "parcializaciji" otroka na posamezna področja, namesto, da se otroka obravnava kot celovito osebnost (subjekt). Zato predlagamo, da vlada v najkrajšem možnem času ustanovi medresorni organ, katerega naloge naj bodo prioriteto:
  - spremljanje in spodbujanje uresničevanja Konvencije o otrokovih pravicah;
  - priprava celovitega Akcijskega načrta za otroke na podlagi Programa za otroke in mladino 2006-2016, ki bo konkreten ter obvezujoč dokument.
- V vladnih dokumentih, ki se nanašajo na otroke pogrešamo vključenost ključnih kazalcev, ki bi kazali na pozitivne uspehe pri uresničevanju zastavljenih ciljev in nalog. Natančna ocena in kvantitativno ovrednoteni kazalniki so namreč nujno potrebni, da se lahko spremlja in vrednoti napredek. Zato predlagamo, da so raziskave, analize in indikatorji, ki jih pripravlja Otroška opazovalnica, nujno vključeni v poročilo o izvajanju Programa za otroke in mladino 2006-2016.
- Predlagamo, da se v Državnem zboru oblikuje ad hoc skupina zainteresiranih poslancev in poslank za otroke, ki bo spremljala uresničevanje Konvencije o otrokovih pravicah in Programa za otroke in mladino 2006-2016, s posebnim poudarkom na zakonodajnem področju.
- Predlagamo, da vlada in pristojna ministrstva podprejo ustanovitev formalne mreže NVO, ki uresničujejo in razvijajo programe za otroke. Ta mreža oz. predstavniki bi morali biti formalno vključeni tudi v zgoraj navedeni medresorni organ, poleg raziskovalnih inštitucij in posameznih strokovnjakov na tem področju.

2. odpravljanje revščine in socialne izključenosti otrok v Sloveniji

Na področju socialne zakonodaje je nujno potreben poglobljen pogled na nov sistem socialnih prejemkov, ki so namenjeni zmanjševanju revščine in socialne izključenosti, vendar pa je s spreminjanjem pogojev teh prejemkov in težavam, povezanih z informacijskim sistemom, prišlo do slabšanja socialnega položaja številnih ljudi.

Število revnih otrok v Sloveniji narašča. Poročilo UNICEF-a kaže, da je kar 8,3 % otrok prikrajšanih za dve ali več osnovnih dobrin. Najbolj se je kriza dotaknila posebej ranljivih otrok, saj je 43,6 % otrok iz družin, kjer je eden ali sta celo oba starša brezposelna, občutno prikrajšanih.

- Zato skladno z Nacionalnim socialnim poročilom, ki ugotavlja, da bi »brez delovanja socialne države/.../bile razmere v Sloveniji mnogo slabše, saj bi se stopnja tveganja revščine skoraj podvojila« opozarjamo na nujnost ohranitve obsega socialnih izdatkov za otroke in družine.
- Potrebno je zagotavljati socialne prejemke, ki bodo tudi v bodoče usmerjeni v najbolj ogrožene skupine otrok in mladine ter bodo na ustrezno visoki ravni. Menimo, da je izvedba enotne vstopne točke konceptualno zamišljena pravilno, vendar pa v izvedbi po nepotrebem ustvarja neprimerno bistveno večjo škodo, kot prinaša koristi. Menimo, da bi bilo potrebno vrniti štipendije za dijake v sklop kadrovske politike države, in ne da to ostaja del socialne politike.

Mednarodna primerjava kaže, da revščina otrok ni neizogibna, temveč je v veliki meri odvisna od političnih odločitev v posameznih državah. Pozornost zbujajo predvsem primerjave med državami s podobno razvitimi gospodarstvi, ki dokazujejo, da so vladni ukrepi lahko različno uspešni.

Narodi, ki ne uspejo zaščititi otrok pred revščino, plačajo visoko ceno v obliki zmanjšanja znanja in produktivnosti, nižjih dosežkov na področju izobraževanja in znanosti, slabšega zdravja ter večje verjetnosti brezposelnosti in posledično odvisnosti od socialnih transferjev v prihodnosti. Poruši pa se tudi socialna povezanost družbe.

3. za vzdržan javni zdravstveni sistem, s posluhom za otroke

Na področju zdravstvenega varstva je trenutno stanje zelo zaskrbljujoče in zato bi bilo potrebno čim prej pripraviti oceno stanja. Zdravstveni sistem se sooča z vedno večjimi težavami na področju financiranja, naglo se povečuje delež zasebnih sredstev uporabnikov zdravstvenih storitev, javni zdravstveni sistem pa se razgrajuje na račun zasebnega. Tako je vedno bolj ogrožena finančna vzdržnost javnega zdravstvenega sistema, motena pa je tudi geografska in kakovostna dostopnost zaradi dolgoletnega pomanjkanja načrtovanja kadrovskega zmogljivosti (mreže javne zdravstvene dejavnosti, načrta specializacij) in tehnološkega razvoja.

- Predlagamo, da se resno razmisli o nujno potrebni ustanovitvi državni ustanovi Inštitut za zdravje otrok, ki bi bil zadolžen, da sistematično in kontinuirano spremlja ključne kazalce otrokovega pozitivnega in negativnega zdravja in s temi podatki neodvisno usmerja dejavnost politikov pri kreiranju zdravstvenega sistema. **Zadnje UNICEF-ovo poročilo kaže, da ima Slovenija med vsemi državami Osrednje in Vzhodne Evrope najvišjo stopnjo otrok s prekomerno težo in hkrati najnižji odstotek vseh otrok, ki zjutraj zajtrkuje.**
- Zagovarjamo potrebo po ohranitvi pediatrov in šolskih zdravnikov v primarnem zdravstvenem varstvu, poleg tega mora biti realizirana postavitev dežurnih centrov za otroke in mladostnike, tako kot je predstavljeno v projektu DCOM. Omogočeno mora biti povezovanje primarne in sekundarne ravni zdravstvenega varstva otrok.

4. družinsko politiko po meri družin

Menimo, da imamo v obdobju zadnjih dveh let na področju družinske politike veliko erozijo.

- Odsotnost Družinskega zakonika je pustila večje posledice kot se zdi, saj je le-ta zajemal nekaj izredno pomembnih razvojnih instrumentov, med drugim tudi prepoved fizičnega kaznovanja ter boljše urejanje instrumentov skrbi za otroke. Spodbujamo, da se čim prej zopet začnejo aktivnosti v smeri sprejema tega pomembnega zakona.
- Ker so bili otroški dodatki, kot instrument družinske politike, z Zakonom o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev preneseni med socialne transfere, se je družinska politika v pomembni meri spremenila v socialno politiko. Zato menimo, da bi bilo nujno potrebno, da družinska politika zopet postane avtonomna. Poleg tega izpostavljamo pomembnost vključitve področja družinske politike in otrok v vladne strategije, še posebej tiste, ki so vezane na reforme, kajti ugotavljamo, da Nacionalni reformni programi 2012-2013 otrok, revščine in transferjev praktično ne zajemajo.
- Področje družinskih dajatev je v Sloveniji dokaj ugodno rešeno, vendar se moramo zavedati, da so vedno potrebni enako učinkovito pasivni kot tudi aktivni programi podpore družinam, to pomeni npr. dajanje enake skrbi razvoju mreže vrtcev in različnih družinskih servisov.

5. zmanjševanje in spremljanje osipa v šolah

- Zagotoviti je potrebno ukrepe za zmanjšanje osipa v srednjih šolah ter povečati vključenost brezposelne mladine v programe usposabljanja in izobraževanja.
- Predlagamo, da se uvedejo analize in statistike spremljanja osipa na individualni ravni, saj je osip v srednjih in predvsem v poklicnih šolah dokaj spregledan problem, ne samo zaradi nezadostnih ukrepov (imamo kar nekaj dobrih praks), ampak zaradi pomanjkanja analiz, statistik in spremljanja osipa, kajti po letu 1998 ni več sistematičnega spremljanja otrok in njihovega izobraževanja, kar posledično pomeni, da za 13% otrok ne vemo, kaj se z njimi dogaja – zato bi bilo potrebno zopet vpeljati sistem spremljanja tega področja. Pristojno ministrstvo pa mora postati Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

6. uveljavljanje pravic otrok v državah v razvoju, doseg Razvojnih ciljev tisočletja ter sprejem in uveljavljanje novega mednarodnega razvojnega načrta po letu 2015;

Mednarodna skupnost se bori s časom v prizadevanjih za doseg Razvojnih ciljev tisočletja. Da bi večino ciljev dosegli pravočasno, bo potreben izjemen vložek sredstev in energije. Tudi Slovenija bo morala prispevati svoj delež v skladu s svojimi zavezami v okviru Organizacije Združenih narodov in Evropske unije. Globalna solidarnost je pomembna zlasti v času krize, ki je nastala predvsem zaradi neodgovornega ravnanja ekonomsko bolj razvitih držav.

Tudi humanitarne katastrofe vse huje prizadevajo območja po vsem svetu. Pogosto so najbolj prizadeti ravno otroci. Številni dejavniki lahko vplivajo na pogostost in moč teh katastrof, na nas pa je, da se nanje kar najbolje pripravimo. Po podatkih Programa Združenih narodov za razvoj vsak evro, ki ga vložimo v preprečevanje in povečanje pripravljenosti za primere naravnih katastrof, prihrani sedem evrov v odpravljanju posledic.

Želimo si, da bi kot predsednica vlade poudarjali pomembnost solidarnosti in si prizadevali za človekoljubno ozaveščenost prebivalcev Slovenije.

Dokazali ste že, da ste izjemen povezovalac različnih pogledov in s temi izkušnjami boste nedvomno uspeli združiti tudi širok krog javnosti, ki si prizadeva za dobrobit otrok – državne organe, lokalne skupnosti, nevladne organizacije, medije, družine kot temeljne družbene enote in posameznike – pred vsemi nami pa stojijo veliki izzivi, ki brez sodelovanja ne bodo doseženi.

Sporočila in zaveze dokumentov, ki obvezujejo Republiko Slovenijo in njene državljane, moramo uresničevati vsi. Vsak dan. Na vseh področjih družbenega življenja. Kot predsednica vlade imate možnost in obveznost ter moralno avtoriteto, da s svojim delovanjem spodbudite sprejem in izvrševanje pomembnih sistemskih rešitev za uresničevanje teh zavez. Zlasti, kadar se te nanašajo na otroke – na generacijo, od katere je odvisna prihodnost naše države.

V kolikor bomo našim najmlajšim dali dober zgled za vodenje družbe ter jim omogočili, da razvijejo svoje potenciale in razširijo svoja obzorja, ni skrbi za našo prihodnost.

Želimo vam veliko uspehov v vašem mandatu!

S spoštovanjem,

Tomaž Bergoč
Izvršni direktor
UNICEF Slovenija

